

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA Nr. 420 din 20.05.2020

Dosar nr.: 204/2019

Petiția nr.: 1773/03.04.2019

Petent: Asociația "Ropagânism"

Reclamat:

Obiect: presupuse afirmații discriminatorii la adresa persoanelor cultural-religioase politeiste (păgâne)

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele și domiciliul petentei

1. Asociația "Ropagânism", cu sediul în București, str. Grigore Ionescu, nr. 63, bl. T73, sc. 2, et. 4, ap. 42, Sector 2, prin președinte .

Numele și reședința părților reclamate

2. , președinte al Partidului Național Liberal, partid cu sediul în București, Aleea Modrogan, nr. 1, Sector 1.

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3. Asociația petentă sesizează cu privire la afirmațiile părții reclamate, din data 31.03.2019, *Toată ciurma roșie, toți cei care se băteau cu cărămida în piept că ei fac referendumul pentru familie, arătându-și ca niște farisei credința, dar nu în Dumnezeu, ci în idolul la care nu au voie să se închine, s-au dus și au sărbătorit la nuntă, sfidând pe toți românii care cred în Dumnezeu, care respectă tradiția bisericii și care țin în această perioadă postul Paștelui. Aștia nici atei nu sunt, ci mai degrabă sunt păgâni și nu mai au voie să conducă România.*

III. Procedura de citare

4. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura legală de citare a părților.

5. Părțile au fost citate pentru termenul stabilit de Consiliu, la data de 10.06.2019. La termen s-a prezentat partea reclamată.

6. Petentul a comunicat statutul asociației.

7. Procedura legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentei

8. Prin petiția formulată, asociația petentă, afiliată Federației Păgâne internaționale, care reprezintă minoritățile politeiste (păgâne), sesizează cu privire la afirmațiile părții reclamate din data de 31.03.2019.

9. Prin afirmațiile făcute, partea reclamată ar fi adus atingere dreptului la demnitate recunoscut comunității politeiste (păgâne) din România.
10. Se solicită să se constate săvârșirea unei fapte de discriminare împotriva comunității reprezentate de către asociația petentă.

Sușinerile părții reclamate

11. Partea reclamată arată faptul că este vorba despre o declarație politică, care se referă la faptul că doi oponenți politici au făcut nunta în post în condițiile în care persoanele respective se declară creștine.
12. Afirmația nu a fost făcută cu scopul de a discrimina și nu a avut nici un fel de legătură cu asociația petentă.
13. Partea reclamată arată că afirmația sa se încadrează în limitele libertății de exprimare.

V. Motivele de fapt și de drept

14. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra limitei libertății de exprimare și încălcarea dreptului la demnitate umană fiind supuse analizei afirmațiile părții reclamate, la data de 31.03.2019, prin prisma încălcării dreptului la demnitate a persoanelor aparținând comunității păgâne.

15. În drept, în soluționarea prezentei sesizări apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

16. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la aprecierile reclamatului, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

17. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim,**
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

18. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborat cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

19. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România.

20. Protecția demnității unor grupuri constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul religios,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup religios – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

21. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

22. **Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.**

23. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

24. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, **iar autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.)

25. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

26. În scopul de a determina dacă declarația obiect al prezentei sesizări constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: **obiectivul urmărit de către partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.**

Obiectivul urmărit de către partea reclamată

27. Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să disemineze opinii legate de o anumită categorie profesională ori a urmărit doar informarea asupra unui subiect de interes public (vezi Jersild c. Danemarca). În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

28. Colegiul apreciază că, în speță, declarațiile părții reclamate nu au avut neapărat rolul de a informa publicul însă au exprimat părerea proprie a părții reclamate cu privire la nerespectarea unei norme canonice a Bisericii Ortodoxe care statuează

nesăvârșirea tainei căsătoriei în vreme de post s-au dus și au sărbătorit la nuntă, sfidând pe toți românii care cred în Dumnezeu, care respectă tradiția bisericii și care țin în această perioadă postul Paștelui.

Contextul în care a fost făcută afirmația

29. Afirmațiile făcute de către partea reclamată au fost făcute în context politic vizând atacarea unor adversari politici, ca urmare a organizării unei petreceri de nuntă în perioada premergătoare Paștelui, perioadă de post pentru creștini (deopotrivă ortodocși și catolici). În acest context partea reclamată a afirmat *„Aștia nici ateii nu sunt, ci mai degrabă sunt păgâni și nu mai au voie să conducă România în scopul decredibilizării acestora în fața electoratului creștin ortodox.*

30. Astfel partea reclamată, în calitate de politician, a uzat de faptul că își reprezintă alegătorii și le apără interesele și preocupările. O ingerință în libertatea de exprimare exercitată în cazul politicianilor nu s-ar putea deci justifica decât pentru motive imperioase (*Jerusalem c. Austriei*). În contextul acesta, vivacitatea afirmațiilor este mai tolerabilă decât în alte circumstanțe (*Brasillier c. Franței*).

Conținutul afirmației

31. *Toată ciuma roșie, toți cei care se băteau cu cărămida în piept că ei fac referendumul pentru familie, arătându-și ca niște farisei credința, dar nu în Dumnezeu, ci în idolul la care nu au voie să se închine, s-au dus și au sărbătorit la nuntă, sfidând pe toți românii care cred în Dumnezeu, care respectă tradiția bisericii și care țin în această perioadă postul Paștelui. Aștia nici ateii nu sunt, ci mai degrabă sunt păgâni și nu mai au voie să conducă România.*

Modul în care au fost făcute afirmațiile

32. Colegiul director apreciază că declarațiile părții reclamate nu sunt de natură a atinge dreptul persoanelor reprezentate de către asociația petentă, încât dreptul la libertatea de exprimare să devină secundar.

33. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se "hrănește" din libertatea de exprimare**". (ibidem, pct. 66).

34. Totuși, o ingerință a statului în această speță, prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, deci limitarea libertății de exprimare, ar constitui un exces, o limitare nejustificată, o măsură neproportională în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit. **O ingerință a statului ar fi fost justificată dacă ar fi existat orice element de incitare expresă la ură pe criteriul libertății de conștiință.**

Concluzii

35. Colegiul director, reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării.

36. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „**acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.**” (CEDO, *Lingens c. Austriei*).

37. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că **„libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice** și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include **„nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.”** (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia).

38. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice.

39. **În speța de față nu se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, partea reclamată urmărind să sublinieze anumite aspecte apreciate ca negative.**

40. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

41. **Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de către partea reclamată, conținutul declarațiilor, contextul în care a avut loc, rolul în societate a persoanei, autor al afirmației,** constatăm că în speță „nu este necesară într-o societate democratică” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată nu constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

Opinie concurentă exprimată de Haller István:

În mare parte a Europei (și nu numai) democrația bazată pe confruntarea ideologiilor politice și a valorilor s-a transformat în promovarea unui populism ieftin. Acum 2500 de ani filosoful chinez Lao Zi, în **Cartea căii și a virtuții**, arăta că oamenii trebuie ținuti proști pentru a putea fi conduși ușor. Când am citit cartea la mijlocul anilor '80 nu credeam că această idee va deveni conducătoare în democrația de tip occidental al începutului de secol XXI.

Este trist când politicienii nu au mesaje reale către populație, încearcă să acapareze atenția prin sloganuri utilizate de trupele SS. Totul se reduce la propagandă, nu la discutarea fondului unor probleme reale. „Ciumă roșie”, „șobolani”: epitete utilizate față de oponentul politic. Jignesc inutil. Utilizând terminologia folosită de CEDO: *„nu contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane”* (ex. **Otto-Preminger-Institute împotriva Austriei**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49).

Este și mai trist că o mare parte a populației aplaudă la acest circ. Votează cu cei care reușesc să găsească cuvintele cele mai contondente, dar simple. Nu vor să vadă scrimă, vor luptă de stradă. Gladiatori, după care curge sânge.

Asta a ajuns politica în România. Și nu numai. Dar întrebarea la care trebuia să răspund cu ocazia deliberării: oricât de oribilă ar fi situația, afirmația reclamatului reprezintă discriminare? Întră în limitele libertății de exprimare? Din nou făcând apel la CEDO, trebuie să remarc: **Convenția „este un instrument viu”** care **„trebuie să se interpreteze în lumina condițiilor actuale”** (**Tyrer împotriva Regatului Unit**, 25 aprilie

1978, §31). Astfel marja de apreciere se modifică cu timpul, CEDO trebuie să țină cont de schimbările din societate (***Glor împotriva Elveției***, 30 aprilie 2009, §75).

În condițiile actuale din România (și nu numai) termenul de „ciumă roșie” nu iese din peisajul unei normalități cu care nu sunt de acord, dar pe care trebuie să-l constat și să accept cu mare tristețe.

Astfel afirmația analizată este protejată de prevederile art. 10 din **Convenție**. „În lumina condițiilor actuale”. Sau în întinericul acestor condiții.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu sapte voturi pentru și un vot împotriva, ale membrilor prezenți la ședință.

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată, declarațiile se încadrează în limitele libertății de exprimare prevăzute de art.2 alin.(8) din același act normativ, cu unanimitate de voturi.

2. O copie a prezentei hotărâri va fi comunicată părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare**, republicată și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ**.

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare**, republicată și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ**.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 11.03.2020 au fost: ASZTALOS CSABA FERENC – Membru, DINCĂ ILIE – Membru, GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru, HALLER ISTVÁN – Membru, JURA CRISTIAN – Membru, LAZĂR MARIA – Membru, POPA CLAUDIA SORINA – Membru (online), SANDU VERONICA TATIANA – Membru

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din 24.03.2020.

**ASZTALOS CSABA FERENC
Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD**

Data redactării: 10.06.2020

Redactată și motivată: T.S./R.B.

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.